

**Sygn. akt I ACa 549/18**

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Bogdan Radomski (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Popek
Sędzia:	SA Jolanta Terlecka
Protokolant	stażysta Marcin Pasik

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2019 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa I. G. i M. M.

przeciwko (...) Spółki Akcyjnej  
z siedzibą w S.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia  
20 kwietnia 2018 r. sygn. akt I C 725/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- 1) zasądzoną w punkcie IV na rzecz M. M. kwotę 100.000 złotych obniża do kwoty 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych;
- 2) zasądzoną w punkcie VI z tytułu kosztów procesu kwotę 7060,55 złotych obniża do kwoty 634 (sześćset trzydzieści cztery) złotych;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od M. M. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S. kwotę 5.200 (pięć tysięcy dwieście) złotych tytułem kosztów za drugą instancję.

**I ACa 549/18**

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zasądził od pozwanego (...) S.A. w S. na rzecz I. G. kwotę 40.000 złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty; a w pozostałej części powództwo oddalił (pkt I-II). Ponadto zasądził od pozwanego (...) S.A. w S. na rzecz

M. M. kwotę 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty; a w pozostałej części powództwo oddalił (pkt IV-V). Orzekając o kosztach procesu Sąd zasądził od pozwanego (...) S.A. w S. na rzecz I. G. kwotę 1.821,70 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III), a na rzecz M. M. kwotę 7.760,55 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt VI). A także Sąd nakazał pobrać od I. G. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 194,34 zł oraz od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 291,51 zł tytułem kosztów sądowych (pkt VII).

Za podstawę sąd I instancji przyjął następujące ustalenia i wnioski:

W dniu 4 grudnia 2006 r. w G., T. G. kierując samochodem marki F. (...) umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i doprowadził do zderzenia z samochodem marki F. (...) kierowanym przez Ł. P.. W następstwie tego zdarzenia śmierć poniósł M. M., który jechał jako pasażer w samochodzie marki F. (...). Wyrokiem Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie (...) sprawca zdarzenia T. G. został uznany za winnego spowodowania wypadku i skazany na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

M. M. w chwili śmierci miał 22 lata. I. G. pozostawała w związku konkubenckim z M. M. od 2004 r. Razem mieszkali i wspólnie prowadzili gospodarstwo domowe. Spodziewali się dziecka. Tworzyli szczęśliwą, kochającą się parę, mieli plany zawarcia małżeństwa w 2007 r.

Po śmierci M. M. życie I. G. uległo zmianie. Została sama, przeżywała, że przy porodzie nie będzie jej towarzyszył partner. I. G. pozostawała na utrzymaniu konkubenta, później korzystała z pomocy rodziny. Po urodzeniu dziecka zajęła się opieką nad nim. Pracę podjęła po roku od urodzenia się syna.

Na skutek śmierci M. M. u powódki wystąpiła typowa reakcja żałoby, obejmująca sferę behawioralną, poznawczą, emocjonalną, społeczną i duchową. Reakcja żałoby po zmarłym była bardziej nasiloną do czasu urodzenia się dziecka i nie przedłużyła się ponad zwyczajowy rok. Żałoba jest zakończona. Wspominanie zmarłego z okolicznościowym wzruszeniem świadczy o serdecznej pamięci o nim i prawidłowej relacji w przeszłości. I. G. w dniu 9 sierpnia 2014 r. zawarła małżeństwo z R. G.. Od siedmiu lat pracuje w Zakładach (...) w K. jako pracownik produkcji. Wychowuje syna M. M. wspólnie z obecnym mężem.

M. M. urodził się dnia (...) Jest synem M. M. i I. G.. M. M. został poinformowany przez matkę o śmierci swojego biologicznego ojca, razem z nią odwiedza jego grób, utrzymuje kontakty z dziadkami ze strony ojca. Obecnego partnera matki traktuje jak ojca i zwraca się do niego „tato”.

Pomiędzy M. M. a jego ojcem nigdy nie nawiązała się więź uczuciowa, bowiem urodził się on po śmierci ojca. W związku z tym nie cierpiał on z powodu nieobecności ojca, nie tęsknił za nim, nie doznał straty ojca i poczucia krzywdy. M. M. wychowuje się w pełnej rodzinie. Męża matki traktuje, jak swojego ojca. Jego potrzeby dotyczące osób i ról matki i ojca są zaspokajane. Zostało mu oszczędzone rozpamiętywanie śmierci ojca, mąż matki stał się ojcem, dzięki czemu chłopiec może rozwijać się bez obciążeń.

Pismem z dnia 6 marca 2017 r. powodowie zgłosili szkodę pozwanemu domagając się wypłaty zadośćuczynienia w kwocie 150.000 zł na rzecz I. G. i w kwocie 200.000 zł na rzecz M. M.. Pismo to zostało doręczone pozwanemu w dniu 13 marca 2017 r. Pozwany pismem z dnia 13 kwietnia 2017 r. odmówił wypłaty zadośćuczynienia na rzecz M. M.. Pismem z dnia 26 maja 2017 r. przyznał na rzecz I. G. kwotę 30.902 zł tytułem zadośćuczynienia.

W świetle wyżej ustalonych faktów sąd uznał, że z uwagi na okoliczności sprawy, trwały charakter tego nieformalnego związku, w którym partnerzy funkcjonowali, jak małżeństwo, chociaż nie stanowili małżeństwa w rozumieniu przepisów k.r.o., należy uznać I. G. za osobę najbliższą, której co do zasady przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych.

Z ugruntowanego już orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych wynika, iż dopuszczalne jest dochodzenie zadośćuczynienia pieniężnego na rzecz najbliższych członków rodziny w sytuacji, kiedy śmierć nastąpiła

na skutek wypadku komunikacyjnego przed wejściem w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 116, poz. 731) i przepisu art. 446 § 4 k.c. Za krzywdę powstałą wskutek śmierci poszkodowanego spowodowanej czynem niedozwolonym popełnionym przed dniem 3 sierpnia 2008 r. najbliższemu członkowi rodziny przysługuje zadośćuczynienie na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. (OSNC 2014/12/124, Biul.SN 2014/10/8).

W związku z nagłą, tragiczną śmiercią M. M. I. G. doznała cierpień psychicznych i bólu. Z kolei małoletni M. M. urodził się już po śmierci ojca i nie miał nawet szansy go poznać. Informacje na jego temat czerpał od matki i dziadków ze strony ojca, z którymi do tej pory utrzymuje pozytywne relacje. Tragiczne zdarzenie spowodowało, że chłopiec został osierocony zanim jeszcze przyszedł na świat i nigdy nie miał okazji doświadczyć życia przy współdziałaniu biologicznego ojca. Obecnie żyje w zrekonstruowanej rodzinie, bowiem powódka w 2014 r. wyszła za mąż. Ma prawidłowe relacje z mężem matki, traktuje go jak ojca, jest jednocześnie zbyt mały, aby do końca zrozumieć swoją sytuację, że wychowuje się bez udziału biologicznego ojca. Ma rację pozwany twierdząc, iż w wypadku małoletniego M., z uwagi na to, iż urodził się po śmierci ojca więź emocjonalna między ojcem a dzieckiem jeszcze nie powstała.

Sąd uznał, iż dochodzona w pozwie przez I. G. kwota 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia, jest kwotą wygórowaną. Jako adekwatną do rozmiaru krzywdy doznanej przez powódkę, jego cierpienia psychicznego, bólu po stracie życiowego partnera jest kwota 40.000 zł, przy uwzględnieniu, iż pozwany zadośćuczynienie w kwocie 30.902 zł już wypłacił. Zasądzona kwota uwzględnia, iż odejście osoby najbliższej jest zdarzeniem nieodwracalnym, a jednocześnie stanowi wartość ekonomicznie odczuwalną. W odniesieniu do powoda M. M. Sąd uznał, iż żądana przez powoda kwota 150.000 zł, jest kwotą wygórowaną. Za kwotę adekwatną do rozmiaru cierpień powoda w związku z utratą ojca Sąd uznał kwotę 100.000 złotych. Zasądzona kwota uwzględnia, że brak ojca jest zdarzeniem nieodwracalnym. Jest kwotą ekonomicznie odczuwalną, spełnia swój kompensacyjny charakter i nie będzie dla powoda źródłem wzbogacenia. Uwzględnia również, iż dzięki postawie ochronnej matki, jej związku z innym mężczyzną ma on stworzone warunki do prawidłowego rozwoju, a mąż matki w pewien sposób zastępuje mu osobę ojca biologicznego

Odnośnie odsetek Sąd rozstrzygnął zgodnie z dyspozycją art. 481 § 1 k.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżył pozwany w części (w zakresie pkt IV co do kwoty 50.000 zł oraz pkt VI i VII). Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę opinii biegłego z zakresu psychologii, z której wynika, że krzywda jakiej doznał M. M. nie była znaczna, co skutkowało naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że odpowiednią sumą zadośćuczynienia będzie kwota 100.000 zł, podczas gdy jest to kwota rażąco zawyżona w świetle okoliczności niniejszej sprawy.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany domagał się zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez zmianę wyroku w pkt IV i obniżenie zasądzonej tam kwoty do 50.000 zł oraz zmianę pkt VI i VII z uwzględnieniem korekty wyroku, a także zasądzenie od powoda M. M. na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

### ***Sąd Apelacyjny zważył co następuje :***

Apelacja jest zasadna.

Stan faktyczny ustalony przez sąd pierwszej instancji jest prawidłowy i dokonane ustalenia sąd odwoławczy przyjmuje za własne. W toku postępowania nie kwestionowano podstawy roszczenia powodów ani odpowiedzialności pozwanego. Apelacja pozwanego w istocie rzeczy sprowadza się do kwestionowania wysokości zasądzonego zadośćuczynienia na rzecz powoda M. M. i w tym zakresie jest zasadna.

Odnosnie wysokości zadośćuczynienia przyznanego powodowi M. M. podnieść należy, że ustalenie, jaka kwota zadośćuczynienia w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. Korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (vide przykładowo wyroki Sądu Najwyższego z 18 listopada 2004 r. I CK 219/04 – LEX 146356, z dnia 30 października 2003 r. IV CK 151/02 – LEX 157306, z dnia 7 listopada 2003 r. V CK 110/03 – LEX 602308, lub z dnia 3 lipca 2008 r. IV CSK 127/08 – LEX 517988). W okolicznościach tej sprawy taka dysproporcja zdaniem sądu odwoławczego zachodzi.

W niniejszej sprawie zachodzi sytuacja szczególna gdyż powód M. M. urodził się dopiero po śmierci poszkodowanego. Od 2014 roku matka powoda pozostaje w związku małżeńskim z R. G.. Znajomość przedślubna trwała kilka lat. Mąż matki małoletniego powoda traktuje jak swojego syna, natomiast powód traktuje go jak swojego ojca – nawet mówi do niego „tato”. W takim stanie rzeczy na stronie powodowej ciążył obowiązek do wykazania rozmiaru cierpień małoletniego powoda wynikłych z braku ojca biologicznego. Strona powodowa już w pozwie wносиła o dopuszczenie na tę okoliczność dowodu z opinii biegłego psychologa dziecięcego, jednakże już po dopuszczeniu tego dowodu wnioszek swój cofnęła. Powódka I. G. nie przyprowadziła małoletniego na badanie psychologiczne. W ocenie sądu odwoławczego nieuzasadnione jest takie działanie powódki, zwłaszcza w kontekście jej twierdzeń, że poinformowała syna o śmierci ojca, syn zna ojca ze zdjęć i rozmów i odwiedza grób ojca. Zatem Sąd dopuszcza wyrażone w apelacji pozwanego podejrzenie, że małoletni nie jest świadomy swojej rzeczywistej sytuacji. Jeśli natomiast podejrzenie to jest prawdziwe, zadaniem Sądu nie jest ocena takiego stanu rzeczy, jednakże wpływa to na rozmiar naruszenia dóbr osobistych małoletniego powoda, a tym samym na kwotę należną z tytułu ich naruszenia.

Biorąc powyższe pod uwagę, w ocenie Sadu Apelacyjnego w Lublinie kwota 50.000 zł jest kwotą adekwatną do odczuwanej krzywdy. Przedstawiona wyżej analiza skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i obniżeniem zasądzonego zadośćuczynienia.

Konsekwencją powyższego jest zmiana rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów za pierwszą instancję. Małoletni powód z żądanych 150.000 zł utrzymał się z kwotą 50.000 zł, zatem wygrał sprawę jedynie w 33%, a przegrał w 67%. M. M. poniósł koszty 12.917 zł i pozwany winien mu zwrócić 33% tej kwoty, czyli 4.263 zł. Natomiast pozwany poniósł koszty zastępstwa procesowego w wysokości 5.400 zł, a powód winien mu zwrócić 67%, czyli 3.629 zł. Biorąc to pod uwagę Sąd odpowiednio obniżył zasądzoną kwotę kosztów procesu do różnicy powyższych kwot (4.263 zł - 3.629 zł = 634 zł).

Apelację w zakresie nakazania pobrania od pozwanego kwoty 291,51 zł tytułem kosztów sądowych należało oddalić, gdyż bezzasadnym jest korygowanie rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji w przedmiocie kosztów sądowych w postaci wynagrodzenia za opinię biegłego wywołaną przez powódkę I. G., w sytuacji, gdy opinia ta bezspornie miała wpływ na wynik całego postępowania, a kwota obciążająca pozwanego jest kwotą marginalną w stosunku do wartości przedmiotu sporu.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny w Lublinie na podstawie art. 385 i 386 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Na koszty pozwanego poniesione w postępowaniu apelacyjnym składa się kwota 2.700 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika – adwokata (§ 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie) oraz opłata od apelacji w wysokości 2.500 zł.

Ewa Popek Bogdan Radomski Jolanta Terlecka